

hagyatékában nem lehetett megtalálni. De ha meg is lett volna a nevezett munka a hagyatékban, az a három évtizedes használat alatt bizonyára egészen tönkrement volna. Ránk nézve mindenesetre nagyon tanulságos a PETHE FERENC levele, mert megtudjuk belőle, hogy az Utrechtben járt magyar tudós és könyvkiadó hozta magával a betűmintákat tartalmazó könyvet, amely aztán FALKA SÁMUELhez jutott s FALKA útján nagy hatást gyakorolt a magyar betűmetszésre. FALKA és tanítványai betűvel készültek ugyanis a budai egyetemi nyomda kiadványai, amelyek kimagaslanak a magyarországi nyomdatermékek sorából. Az egyetemi nyomdától vásárolta továbbá a legtöbb vidéki nyomda a betűkészletét s ezúton a FALKA és tanítványai betűi a magyarországi könyvtermelésre döntő hatást gyakoroltak.

A kortársak véleménye az volt, hogy FALKA SÁMUEL „főbb ereje inkább a betűmetszésben, mint a mejjkép metszésben mutatta magát“, ami nyilvánvalóvá teszi, hogy a holland munkának köszönhette elismertetését. Metszetek készítésére nem is nagyon használta az egyetemi nyomda FALKÁT, ezeket rendszeren Bécsben csináltatta, ami ismét amellettes tanúságot, hogy e téren a nyomda sem tartotta elegendőnek a FALKA készültségét és tehetségét. GÁRDONYI ALBERT.

A XVIII. századbeli magyar nyomdászat egykorú kritikája. A XVIII. század végén megjelent magyarnyelvű újságok között talán a legkevesebbé ismert és idézett a *Magyar Újság*, amely 1796-ban indult meg e címen és még ugyanebben az esztendőben „*Gazdaságot tzelőző Újság*“, majd „*Vizsgálódó Magyar Gazda*“ címen folytatódott. (Az 1786. évfolyama megvan az Országos Széchényi Könyvtár Hírlaptárában, 1787. évfolyama — SZILY KÁLMÁN szerint — szintén csakán, a keszthelyi Festetics-könyvtárban.)

Ez a gazdasági újság, melyet a 25-ik számtól kezdve PETHE FERENC szerkesztett (L. MKszemle, 1898. 272. l. SZILY KÁLMÁN: Az első magyar gazdasági folyóirat), mezőgazdasági kérdéseken kívül pénzügyi és ipari kérdésekkel is foglalkozott.

Alább következő adata a XVIII. századbeli magyar papírgyártás és nyomdászat kritikája:

„De ki győzné elő számlálni azokat a' számtalan könnyű és jó módokat, a' melyeknek a' közepibe minket helyheztetett a' Stzithiai szerentse a' Magyar földön, — mindent könnyen eltudni kezdeni? — Azok a' szép gyólts fábrikák majd azt is magok után húznák azután, hogy a' papiros fábrikáink is jobbak és számosabban lennének; mert ez amattól függ: ha pedig a' papiros fábrikánk jó lenne, úgy hogy Hollandia 's Anglia ne vághatna elébbünk e' részben; úgy, a' könyveinket

is szebben nyomtattathatók, és igen könnyen le lehetne kapatni a' Glascowi kevély nyomtatást, — ennél könnyebben meg-eshető dolog nintsen. De most, mit tsinálnak a' mi könyv Nyomatatóink? Széltére mázsolják a' kaptzából készült papirossat; mely hogy annál rútabb legyen, az olyan is neki áll a' könyv nyomtatásának, a' ki éppen annyit tud hozzá, mint a' tehén a' kártyázáshoz: ötven közzül alig van egy, a' ki tsak a' naggyából is értené a' mesterségét fundamentomason; ugyan hogy tudna hát ez újjakat tanítani s' jól formálni? Jó vólna ezt a' tudományok', mesterségek', 's Nemzet' boldogsága' archivumát', a' Könyv-nyomatást jól észére hozni. Azon az 5—6000 forinton, a' mellyet a' mai időben egy haszontalan Könyv-nyomató, — vagyis inkább, papiros motskoló Műhelyre 's szerszámra szoktak rend szerént el-vesztegetni, lehetne kettőt olyyat fel-állítani, mint az a' híres Glas-covi, 's Ámsterdami Elzevieré. — Két 's három Sajtós műhelyt értünk. — De minthogy bundánk nints, a' katzagány is jó. — Gondoljon többet utánna, a' ki Hazája' bóldogságát szereti, mozgolódjon, 's mozdíttson másokat is.“ (*Gazdaságot tzeelőző Újság, 1796. aug. 30. 277—278. lap.*)

Mindenki, aki ismeri a XVIII. században Magyarországon nyomtatott könyveket, igazságtalannak tartja ezt a kritikát. BÉL MÁTYÁS *Notitia*-i, a *Tripartitum*, PRAY műveinek kiadásai, FALUDINAK RÉVAY által sajtó alá rendezett kiadásai stb., stb. kiállják a versenyt a külföldi egykorú átlagkiadványaival. TRÓCSÁNYI ZOLTÁN.

Könyv, mely valóban megjelent. Anyagi Jenő. Verses regény. Szatmár, 1906. *Lövy Miksa* bizománya.

Az elmúlt esztendő márciusában a *Tükör* c. folyóirat 3. száma közölte MORAVEK ENDRE „*A könyvtár élete*“ c. igen tanulságos és egyben mulatságos cikkét. A szerző megvilágítani kívánta a könyvtár, valamint a könyvtárosi foglalkozás mibenlétét, mert talán egyetlen intézményről, annak belső életéről sem tud olyan keveset a nagyközönség; a könyvtár őrzi, de az érdeklődő előtt nem rejti el az emberiség szellemi kincsét, a könyvtáros pedig minden erejével iparkodik ezt a kincset minél hamarabb, minél könnyebben és tökéletesebben közkinccsé tenni. A könyvtárosi teendők egyik legérdekesebb ágának MORAVEK az útbaigazítások adását (dokumentáció) tartja; kétségtelenül igaza is van, mert ez teszi igazán próbára a könyvtárost és igazolja legelőször is hivatásbeli járatosságát, hiszen sok esetben a könyvtári kutató *meg sem tudja pontosan mondani*, hogy mit óhajt. Ennek igazolására egy-két mulatságos esetet is említ, mely jóízűségéért megérdemli a közlést.